

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

47

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-77-X

BRNO 2006

PD 1520/47.2006

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis, vydává Archeologický ústav Akademie věd České republiky Brno.
Peer-reviewed journal published by the Institute of Archaeology, Brno.

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Jaroslav Tejral

Výkonná redakce
Assistant Editors

Dana Gregorová, Balázs Komoróczy, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka,
Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela, Petr Škrdl

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz
<http://www.iabrno.cz/3cacz.htm>

KNIHOVNA AV ČR

PD 1520

47 (2006)

97220/07

07220/07

Obrázek na obálce
Cover illustration

Pekárna. Kamzík (*Rupicapra rupicapra*). Foto M. Frouz

Vychází jednou ročně/Published yearly

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-77-X

Copyright © 2006 by the Archeologický ústav AV ČR Brno, and by the authors.

Tisk/Print Bekros

Pokyny pro autory na internetové stránce
Instructions to authors on internet pages

<http://www.iabrno.cz/3calcz.htm>

9395458

PALEOLIT

PALEOLITHIC

PALÄOLITHIKUM

BORŠICE U BUCHLOVIC (okr. Uherské Hradiště) „Chrátka“. Gravettien. Sídliště. Systematický průzkum.

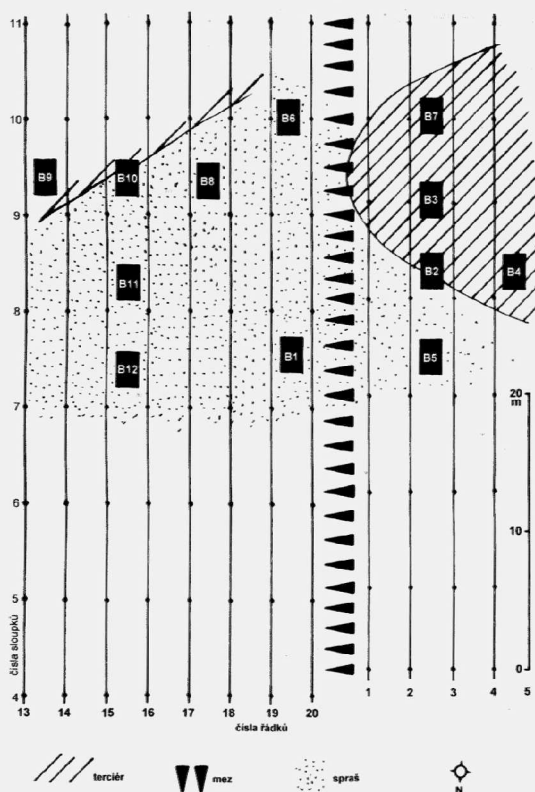
Na podzim roku 2005 jsme provedli revizní výzkum lokality Boršice-Chrástka. Cílem naší akce bylo především lokalizovat bývalou Klímovu sondu A (cf. Klíma 1965, obr. 133), ověřit, nakolik lokalitu poškodilo zterasování svahu počátkem 90. let 20. století, a zjistit, zdali se na lokalitě dochovaly intaktní sedimenty vhodné pro případný další výzkum. Tyto práce navázaly na podobnou snahu P. Škrdly z let 1996–1997 (Škrdla 2005), kdy byla lokalita ověřována sérií vrtů. Tyto vrty lokalizovaly ostrůvek terciérních sedimentů, který zmiňuje Klíma (1965, obr. 133), a polohy, kde nasedá dosud neporušená spraš.

V roce 2005 byla ve volných prostorech mezi řádky vinohradu vyhloubena série 12 ručně kopaných sond (obr. 1) o rozměru vždy přibližně 1 × 2 m. Protože v okolí není žádný

Obr. 2. Boršice-Chrástka. Profil sondy B11/05 s uhlíkatou polohou a osteologickým materiálem.

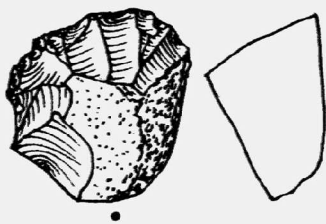
Boršice-Chrástka. Section of trench B11/05 with the charcoal horizon and osteological material.

Obr. 1. Boršice-Chrástka. Plán sond.
Boršice-Chrástka. Location of trenches.

pevný geodetický bod a výhled jižním směrem je mírně zakryt (což neumožnilo přesné zaměření pomocí GPS), byly tyto sondy zaměřeny zatím pouze relativně v rámci jednotlivých řádků a sloupků vinohradu. Vzniklé schéma pak bylo překryto s plánkem B. Klímy (1965, obr. 133). Přestože se nám nepodařilo zachytit okraj Klímovy sondy A z roku 1964, předpokládáme, že leží někde v bezprostřední blízkosti našich sond B11/05 a B12/05.

Celé území studované kopanými sondami v roce 2005 má velmi podobnou stavbu nejmladších geologických vrstev. Terciérní podloží je tvořeno paleogenními prachovitými jílovci vsetínských vrstev. Kvartérní série je nejčastěji 1,5–2 m mocná a začíná laminovanými až tence vrstevnatými (0,5–5 cm), mramorovanými, nestejněmárně vápnitými prachovitými až jílovitoprachovitými koluviálními geliflukčními sedimenty s velkým množstvím vápnitých záteků z nadložních spraší. Na tyto koluviální sedimenty je vázána naprostá většina nalezeneho osteologického i archeologického materiálu. Sedimenty koluviální série jsou překryty pleniglaciální spraší o proměnlivé mocnosti do max. 0,9 m, mnohdy však nejsou spraše vůbec zachovány. Spraš je silně vápnitá s velkým množstvím nejčastěji subvertikálních vápnitých záteků až čoček (až 20 × 15 cm) zasahujících i do podložních sedimentů, občasné jsou i skvrny oxidů Fe a Mn. Kvartérní sedimenty jsou ukončeny nejčastěji 0,5–0,8 m polohou antropogenních sedimentů vzniklých při terasování svahu v 90. letech. Antropogenní sedimenty obsahují různě promíchané spraše a koluviální prachové sedimenty s recentní půdou.

Obr. 3. Boršice-Chrástka. Radiolaritové škrabadlo.
Boršice-Chrástka. Radiolarite endscraper.

Popis sond

Sonda B1/05 zachytila občasné resedimentované uhlíky v tence laminovaných hlinitojílovitých koluviálních sedimentech s hojnými vápnitými záteky z nadložní ~0,8 m mocné spraše.

Sondy B2/05-B5/05 zachytily pouze terciární nebo ploužené koluviální sedimenty.

Sondy B6/05-B8/05 zachytily pouze ojedinělé nálezy a uhlíkaté polohy v koluviálních laminovaných sedimentech.

Sondy B9/05 a B10/05 zachytily okraj sprašové čočky s ojedinělými nálezy v geliflukci resedimentovaných koluviích. V sondě B10/05 byla kumulace osteologického materiálu.

Sonda B11/05 odkryla menší kumulaci osteologického materiálu v doprovodu ojedinělých kamenných artefaktů (3 ks) v geliflukčních tence vrstevnatých koluviích (obr. 2). Vzorek 20 litrů sedimentu z popelovité polohy, která probíhala těsně pod náleзовým horizontem s kostmi, byl plaven. Získáno bylo pouze 6 drobných mikroodštěpků silicitu severské proveniencce, 3 velmi malé kousky červeného barviva a jedna drobná hrudka vypálené hlíny.

Sonda B12/05 zachytila v ploužených koluviálních prachových sedimentech polohu bohatou na artefakty štípané kamenné industrie. Pomocí špachtli bylo získáno 25 artefaktů, dalších 90 drobných odštěpků a dvě drobné hrudky červeného barviva byly vyplaveny ze vzorku 10 litrů sedimentu.

Osteologický materiál pochází převážně ze sond B8/05, B10/05 a B11/05 (ojediněle též z B9/05 a B12/05) a sestává z následujících druhů savců: mamut srstnatý (*Mammuthus primigenius*), nosorožec srstnatý (*Coelodonta antiquitatis*), kůň sprašový (*Equus germanicus*), sob polární (*Rangifer tarandus*) a vlk (*Canis lupus*). Blíže neurčitelné kosti byly zařazeny do tří velikostních kategorií – velký savec (velikost koně), středně velký savec (velikost soba) a malý savec (velikost vlka). Podle zlomků stoliček mamuta lze konstatovat, že v sondě jsou pozůstatky nejméně tří jedinců, a to mláďete

Tab. 1. Četnost nálezů jednotlivých částí kostry u jednotlivých druhů/minimální počet jedinců (všechny sondy dohromady).
Frequencies of the individual species/MNI.

druh zvířete/ druh kosti	identifikované kosti					blíže neidentifikované kosti (pouze velikostní kategorie)		
	mamut	kůň sprašový	nosorožec	sob polární	vlk obecný	velký savec (velikost koně)	středně velký savec (velikost soba)	malý savec (velikost vlka)
kly (fragmenty)	27/1							
řezáky		1/1						
stoličky	8/2			2/1				
obratle (fr.)	1/1		4/1	2/1	1/1		2	
žebra	15/1	19/1				5	1	
lopatky					1/1			
vřetenní kosti – diafýzy	2/1							
záprstní kosti – prox. část		2/1						
pánve				3/1				
holenní kosti – dist. část				1/1				
zánártní kosti	1/1				2/1			
fragmenty dlouhých kostí	8/1					1	1	4
fragmenty kostí a zubů	123							
fragmenty spálených kostí	12							

(stáří do 2 let), staršího mláděte (starší než 5 let) a dospělého jedince (stáří nad 20 let). Z mamuta se dochovaly kly, stoličky, obratle, žebra, dlouhé kosti předloktí a kosti nártu. Z koně se dochovaly zub, žebra, fragmenty dlouhých kostí a dvě metapodia, jejichž distální konec je ulomený a nelze říct, jestli tato metapodia sloužila jako šidla. Ze soby se zachovaly zuby horní i spodní čelisti, obratle, žebra, pánev, kosti holeně a nártu. Z vlka pochází lopatka, obratle a kosti zánrtí. Z nosorožce pouze žebro. Skladba kostí ukazuje, že se jedná buď o skládku, nebo o centrální část lokality, kam si lidé přinesli části zvířat s kvalitním masem (oblast trupu, plece a kýty).

V rámci nevýrazné kolekce štipané kamenné industrie zaujme pouze strmě retušované škrabadlo (obr. 3), které je vyrobeno na krátkém úštěpu zeleného radiolaritu se zbytkem valounového povrchu (B12/05). Tento artefakt svým charakterem odpovídá spíše aurignacienu než gravettienu a oživuje diskusi o možné kontaminaci souboru z lokality aurignacickým materiálem (cf. Škrdla 2005).

Závěrem je možno konstatovat, že sondáž v roce 2005 splnila svůj cíl a odhalila zachovanou část lokality, kde by bylo možné pokračovat v systematickém odkryvu sídliště. Výzkum je předběžně plánován na rok 2006, záleží ale na získání povolení (nutného k jeho provedení) od majitelů vinohradu.

Z několika sond byly odebrány vzorky uhlíků na absolutní datování. Do laboratoře dosud ale zaslány nebyly, čekáme na rozhodnutí, zdali bude umožněn plánovaný výzkum – vzorky z plánovaného výzkumu by nepochybně byly kvalitnější a datovaly by konkrétní nálezové situace.

Sondáž byla realizována a příspěvek vznikl díky grantu GAČR 404-05-0305.

Petr Škrdla, Miriam Nývltová Fišáková, Daniel Nývlt

Literatura

- Klíma, B. 1965: Výzkum na paleolitické stanici v Boršicích v r. 1964. *Archeologické rozhledy* 17, 469–482.
Škrdla, P. 2005: *The Upper Paleolithic on the Middle Course of the Morava River*. Dolnověstonické studie 13. Brno.

Resumé

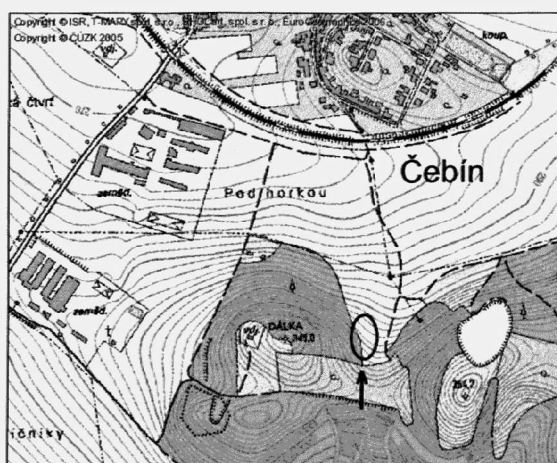
The site of Boršice-Chrástka was re-excavated during autumn of 2005. We dug a series of 12 test pits in order to relocate Klíma's trench A (cf. Klíma 1965) and to evaluate the extent of site destruction caused by archeologically non-supervised agricultural slope terracing. Several trenches yielded knapped stone artifacts (including a carinated scraper made of green radiolarite with remnants of pebble cortex) and osteological materials (including mammoth, rhinoceros, horse, reindeer, and wolf bones) in the geliflucted loamy colluvial sediments underlying the pleniglacial loess. These findings indicate that this site was not destroyed during the terracing works so it is possible to continue with systematic excavations. We collected several charcoal samples, however, these samples have not been submitted for dating as we intend to use samples from the regular excavation. The excavation is planned for autumn 2006 (subject to negotiations with the land owner).

ČEBÍN (okr. Brno-venkov)

Čebín IV. Mladý paleolit. Sídliště. Povrchový průzkum.

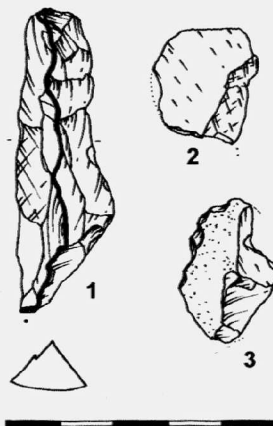
Průzkumem a ověřováním paleolitických lokalit na katastru obce Čebín se podařilo najít několik artefaktů v nové, dosud pravděpodobně neznámé poloze (JTSK 605982.9 1147686.1). Vzhledem k předcházejícím nálezům (Oliva 1989) jsme lokalitu označili jako Čebín IV. Nachází se na SV úpatí kopce Dálka v místě, kde svah přechází do nevýrazného spočinu (obr. 4). Nelze proto vyloučit ani sekundární redepozici ze sedla mezi vrcholem Dálky a východním temenem s vápencovým lomem.

Vedle několika třísek a zlomů úštěpů z křídového rohovece (obr. 5:2-3) jsme našli také vodící hranu jádra ze stejného materiálu (obr. 5:1). Nepočetný kamenný inventář prozatím neobsahuje žádné typy, takže jeho přesnější klasifikace je nemožná.

Obr. 4. Čebín IV. Oval – poloha lokality, šipka – možný směr redepozice.

Čebín IV. Oval – location of the site, arrow – possible direction of displacement.

Obr. 5. Čebín IV. 1- vodící hrana jádra, 2-3 – zlomky úštěpů
Čebín IV. 1 – crested blade, 2-3 – broken flakes.